

Legea 487/2002 republicată 2012, legea sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice.

Sectiunea 3 - Drepturile persoanelor cu tulburări psihice

Art. 35

Ingrijirea persoanelor internate in unitati de psihiatrie sau admise in centre de recuperare si reabilitare se realizeaza in conditii care sa asigure respectarea demnitatii umane.

Art. 36

- (1) Persoanele internate sun cazate individual sau in comun.
- (2) Incaperile in care se afla persoanele internate si celelalte incaperi destinate acestora trebuie sa dispuna de iluminat natural si de instalatiile necesare asigurarii iluminatului artificial corespunzator.
- (3) Fiecarei persoane internate i se pune la dispozitie un pat.
- (4) Normele minime obligatorii privind ingrijirea persoanelor internate intr-o unitate de psihiatrie se stabilesc prin normele de aplicare a prezentei legi.*)

*) A se vedea Ordinul ministrului sanatatii nr. 372/2006 privind Normele de aplicare a Legii sanatatii mintale si a protectiei persoanelor cu tulburari psihice nr. 487/2002, cu modificarile ulterioare, publicat in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 373 din 2 mai 2008.

Art. 37

- (1) Se interzice supunerea oricarei persoane internate intr-o unitate de psihiatrie sau admise in centre de recuperare si reabilitare la tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente.
- (2) Incalcarea prevederilor alin. (1) se pedepseste potrivit legii penale.

Art. 38

- (1) In timpul internarii intr-o unitate de psihiatrie este interzisa orice forma de discriminare pe criterii de rasa, nationalitate, etnie, limba, religie, gen, orientare sexuala, opinie, apartenenta politica, convingeri, avere, origine sociala, varsta, dizabilitate, boala cronica necontagioasa, infectie HIV/SIDA sau alte criterii.
- (2) Incalcarea prevederilor alin. (1) se pedepseste potrivit legii penale.

Art. 39

- (1) Persoanelor internate li se poate restrictiona libertatea de miscare, prin folosirea unor mijloace adecvate, pentru a salva de la un pericol real si

concret viata, integritatea corporala ori sanatatea lor ori a altei persoane.

(2) Este interzisa imobilizarea cu lanturi ori catuse a persoanelor internate, iar imobilizarea cu mijloace specifice protejate, care nu produc vatamari corporale, este permisa doar in situatii exceptionale, care sunt stabilite prin normele de aplicare a prezentei legi.

(3) Masura contentiunii nu poate fi folosita ca sanctiune, nu poate fi parte a programului de tratament si nu poate fi dispusa pentru cazuri de suicid sau de autoizolare ori ca o solutie pentru lipsa de personal sau de tratament, ca o sanctiune ori forma de amenintare sau pentru fortarea unei bune purtari ori pentru a preveni distrugerile de bunuri. Aceasta masura poate fi folosita doar daca aplicarea celor mai putin restrictive tehnici a fost neadecvata sau insuficienta pentru a preveni orice lovire ori vatamare.

(4) In caz de suicid sau autoizolare, masura contentiunii nu poate fi folosita mai mult de doua ore.

(5) Folosirea mijloacelor de contentiune trebuie sa fie proportionala cu starea de pericol, sa se aplice numai pe perioada necesara doar atunci cand nu exista o alta modalitate de inlaturare a pericolului si sa nu aiba niciodata caracterul unei sanctiuni.

(6) Utilizarea mijloacelor de contentiune trebuie autorizata in prealabil de catre medicul sef de sectie, cu exceptia cazurilor in care urgenta nu permite acest lucru, situatie care va fi de indata adusa la cunostinta medicului sef de sectie.

(7) Utilizarea si incetarea utilizarii oricarui mijloc de contentiune se consemneaza intr-un registru special, intocmit de catre fiecare unitate psihiatrica.

(8) Procedurile standard de interventie si imobilizare a pacientilor se stabilesc prin nomele de aplicare a prezentei legi.

(9) Mijloacele necesare pentru aplicarea masurilor prevazute la art. 5 lit. q) se asigura de catre Ministerul Sanatatii.

Art. 40

(1) Persoanele internate pot fi izolate temporar, fara contentiune, in vederea protejarii acestora, daca reprezinta un pericol pentru ele insele sau pentru alte persoane. Aceasta masura trebuie aplicata cu maxima precautie si numai in cazul in care orice alta modalitate s-a dovedit ineficienta.

(2) Prevederile art. 39 se aplica in mod corespunzator.

Art. 41

(1) Orice persoana cu tulburari psihice are dreptul la cele mai bune servicii medicale si ingrijiri de sanatate mintala disponibile.

(2) Orice persoana care sufera de o tulburare psihica are dreptul sa exercite toate drepturile civile, politice, economice, sociale si culturale recunoscute in Declaratia Universala a Drepturilor Omului, precum si in alte conventii si tratate internationale in materie, la care Romania a aderat sau este parte, cu exceptia cazurilor prevazute de lege.

(3) Orice persoana care sufera de o tulburare psihica are dreptul, in masura posibilului, sa traiasca si sa lucreze in mijlocul societatii. Administratia publica locala, prin organismele competente, asigura integrarea si reintegrarea in activitati profesionale corespunzatoare starii de sanatate si capacitatii de reinsertie sociala si profesionala a persoanelor cu tulburari psihice.

(4) Orice persoana cu tulburare psihica are dreptul sa primeasca ingrijiri comunitare, in sensul prezentei legi.

Art. 42

(1) Orice pacient cu tulburari psihice are dreptul la:

a) recunoasterea de drept ca persoana;

b) viata particulara;

c) libertatea de comunicare, in special cu alte persoane din unitatea de ingrijire, libertatea de a trimite si de a primi comunicari particulare fara niciun fel de cenzura, libertatea de a primi vizite particulare ale unui consilier ori ale unui reprezentant legal sau conventional si, ori de cate ori este posibil, si ale altor vizitatori, libertatea de acces la serviciile postale si telefonice, precum si la ziare, la radio si la televiziune;

d) libertatea gandirii si a opiniilor, precum si libertatea credintelor religioase.

(2) Mediul si conditiile de viata in serviciile de sanatate mintala trebuie sa fie pe cat posibil cat mai apropiate de viata normala a persoanelor de varsta corespunzatoare.

(3) Pentru petrecerea timpului liber orice pacient cu tulburari psihice are dreptul la:

a) mijloace de educatie;

b) posibilitati de a cumpara sau de a primi articolele necesare vietii zilnice, distractiilor sau comunicarii;

c) mijloace care sa permita pacientului sa se consacre unor ocupatii active, adaptate mediului sau social si cultural, incurajari pentru folosirea acestor mijloace si masuri de readaptare profesionala de natura sa ii usureze reinsertia in societate.

(4) Pacientul nu poate fi obligat sa presteze o munca fortata.

(5) Activitatea efectuata de catre un pacient intr-un serviciu de sanatate

mintala nu trebuie sa permita exploatarea fizica sau psihica a acestuia.

Art. 43

Studiile clinice si tratamentele experimentale, psihochirurgia sau alte tratamente susceptibile sa provoace vatamari integritatii pacientului, cu consecinte ireversibile, nu se aplica unei persoane cu tulburari psihice decat cu consimtamantul acesteia, in cunostinta de cauza, si cu conditia aprobarii de catre comitetul de etica din cadrul unitatii de psihiatrie, care trebuie sa se declare convins ca pacientul si-a dat consimtamantul, in cunostinta de cauza, si ca acesta raspunde interesului pacientului.

Art. 44

(1) Din momentul admitterii intr-un serviciu de sanatate mintala fiecare pacient trebuie sa fie informat de indata ce este posibil, intr-o forma si intr-un limbaj pe care sa poata sa le inteleaga, asupra drepturilor sale, in conformitate cu prevederile legii, iar aceasta informare va fi insotita de explicarea drepturilor si a mijloacelor de a le exercita.

(2) Daca pacientul nu este capabil sa inteleaga aceste informatii si atat timp cat aceasta incapacitate va dura, drepturile sale vor fi aduse la cunostinta reprezentantului sau legal sau conventional.

(3) Prevederile alin. (1) si (2) se aplica in mod corespunzator si pe parcursul internarii nevoluntare a pacientului.

Art. 45

(1) Persoana cu capacitatea deplina de exercitiu si cu capacitatea psihica pastrata, care urmeaza a fi supusa unui tratament medical, are dreptul de a desemna, ca reprezentant conventional, o persoana cu capacitate deplina de exercitiu, care sa o asiste sau sa o reprezinte pe durata tratamentului medical.

(2) Unitatea sanitara va informa persoana prevazuta la alin. (1) cu privire la acest drept si ii va pune la dispozitie conventia-model pentru desemnarea reprezentantului conventional.

(3) Conventia-model prevazuta la alin. (2) urmeaza a fi aprobata prin normele de aplicare a prezentei legi.

(4) Reprezentarea conventionala se realizeaza numai dupa incheierea in forma scrisa a conventiei-model, cu respectarea urmatoarelor conditii:

a) o persoana poate avea, in acelasi timp, un singur reprezentant conventional;

b) reprezentarea conventionala este limitata numai cu privire la asistarea sau reprezentarea persoanei in ceea ce priveste internarea si tratamentul medical, inclusiv drepturile acesteia pe durata tratamentului;

- c) reprezentarea poate fi numai cu titlu gratuit;
 - d) conventia-model trebuie sa fie semnata atat de catre pacient, cat si de catre reprezentantul conventional;
 - e) este necesara prezenta unui martor, atestata prin semnarea conventiei-model si de catre acesta; martor nu poate fi o persoana din personalul medical al unitatii psihiatrice;
 - f) conventia-model trebuie sa cuprinda declaratia expresa a celui reprezentat, referitoare la imputernicirea data reprezentantului conventional de a decide cu privire la aplicarea tratamentului prin electrosocuri.
- (5) Reprezentantul conventional are urmatoarele drepturi si obligatii:
- a) de a asista pacientul in relatiile cu unitatea medicala, cu institutiile publice sau cu orice alte persoane numai in legatura cu internarea si tratamentul medical, inclusiv cu drepturile acestuia pe durata tratamentului, si numai pentru perioada in care pacientul are dificultati in a aprecia implicatiile unei decizii asupra lui insusi;
 - b) de a reprezenta interesele pacientului pe langa conducerea spitalului de psihiatrie, precum si in fata organelor judiciare, dupa caz, numai in legatura cu internarea si tratamentul medical, inclusiv cu drepturile acestuia pe durata tratamentului, si numai pentru perioada in care persoana reprezentata are dificultati in a aprecia implicatiile unei decizii asupra ei insesi, potrivit prevederilor art. 11;
 - c) de a fi informat, la cerere, cu privire la asistenta medicala acordata pacientului.
- (6) Pacientul sau reprezentantul conventional poate denunta oricand, in mod unilateral, conventia de reprezentare. Un nou reprezentant conventional poate fi numit cu respectarea dispozitiilor prezentei legi.
- (7) Reprezentantul conventional poate fi inlocuit, dupa cum urmeaza:
- a) la instituirea unui reprezentant legal, potrivit legii;
 - b) la solicitarea pacientului, daca starea sanatatii sale o permite;
 - c) in cazul prevazut la art. 31;
 - d) la externarea persoanei, chiar daca aceasta urmeaza tratament medical ambulatoriu.
- (8) Existenta unui reprezentant legal sau conventional nu inlatura obligatia serviciului de sanatate mintala de a informa pacientul cu privire la drepturile si obligatiile sale.
- (9) In cazul in care persoana internata a fost declarata ca fiind lipsita de capacitate deplina de exercitiu, aceasta va beneficia de sprijinul reprezentantului legal, desemnat potrivit dispozitiilor legale.

(10) In cazul in care pacientul nu are un reprezentant legal ori nu a desemnat un reprezentant conventional din cauza lipsei capacitatii psihice, unitatea sanitara este obligata sa sesizeze, de indata, autoritatea tutelara sau, in cazul minorilor, directia generala de asistenta sociala si protectia copilului din unitatea administrativ-teritoriala in care pacientul isi are domiciliul sau resedinta ori, in cazul in care acestea nu sunt cunoscute, pe cele in a caror circumscriptie teritoriala se afla unitatea medicala, in vederea instituirii masurilor de ocrotire.

Art. 46

Conditiiile de asistenta si ingrijire a sanatatii mintale ale persoanelor care executa pedepse cu inchisoarea sau care sunt retinute sau arestate preventiv si despre care s-a stabilit ca au o tulburare psihica, precum si persoanele internate in spitalul de psihiatrie ca urmare a aplicarii masurilor medicale de siguranta prevazute de Codul penal nu pot fi discriminatorii in raport cu celelalte persoane bolnave psihic.

Art. 47

(1) Reprezentantii organizatiilor neguvernamentale care desfasoara activitati in domeniul sanatatii mintale sau al protectiei drepturilor omului pot vizita unitatile de psihiatrie sau centrele de recuperare si reabilitare, si pot lua contact cu pacientii, in baza unei autorizatii emise de catre directorul Centrului National de Sanatate Mintala si Lupta Antidrog.

(2) Autorizatia prevazuta la alin. (1) se emite nominal pentru reprezentantii fiecarei organizatii neguvernamentale si permite accesul liber in toate unitatile de psihiatrie si in centrele de recuperare si reabilitare timp de un an de la emiterea acesteia.

(3) Intrevederile dintre reprezentantii organizatiilor neguvernamentale prevazute la alin. (1) si pacientii unitatilor de psihiatrie sau ai centrelor de recuperare si reabilitare se desfasoara in conditii de confidentialitate, sub supraveghere vizuala.

(4) Conditiiile de acordare si de retragere a autorizatiei prevazute la alin. (1) se stabilesc prin normele de aplicare a prezentei legi.